

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Oppositæ hac de re sententiæ segniter à suis patronis vt plurimum probantur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

Deitatem hominem esse, & hominem Deitatem: Atque in Trinitatis mysterio alia æquè hæreticè inferuntur. Nempe Deitatem generare, & generari, ac Deum nec procedere nec producere, & alia hæc cæta.

6 Respondetur facile distinguendo consequens. Non variato significatione, & suppositione vocis, ac termini *Deus*, concedo consequens; eis variatis nego: variatur autem in eis omnibus propositionibus ex synchegoremate Verbi, vnicuique earum adiuncto, sicuti & in aliis, quæ obijci possunt. Nam, vel sunt verba personam diuinam, quæ Deus est, concernentia, & quæ terminum communem substantiantium *Deus*, supponi adiectiuè personam, vel personis diuinis faciunt, iuxta dicta controuersis vicin. de Trinit. & Incarnat. Præsertim d. de communicat. Idiomat. Cum autem *Deus*, nudè (vt hic, dum de eius essentia inquiritur) ponitur absque personali synchegoremate, non est vide personalitas denotetur; licet, quia concreta vox est, ex modo nostro significandi, & concipiendi apta sit, vt similibus synchegorematis adunctione personam, seu suppositum significare apta sit, quod non habet abstracta vox *Deitas*: quæ non, nisi ad modum partis, naturam diuinam metaphysicè significare potest: non autem, vt totum: quo solum pacto significari potest persona, & fuisit citata d. de communicat. Idiomat. ac tæpius controuersis, & disputat. omnibus aliis de Incarnat. ex Damasceno, & aliis Patribus docebamur.

QVÆSTIO V.

De Essentia logica Dei.

ESSENTIA logica Dei, vt à metaphysica diuiditur, ea dicitur, quæ ex genere, & differentia, vel aliquibus eorum loco, quorum alterum commune aliis, alterum proprium, & speciale sit, constat. Quare eadem hæc quæstio est cum ea, quam disputat. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. cuiusque interpretes ibi: an scilicet *Deus*, sit in aliquo genere, seu predicamento cum Creaturis: si enim nullo cum eis conuenierit, essentiam logicam habere non poterit, cum secundus, aut plures *Dij* sint impossibiles: ac prouide *Dei*, cuiusque prædicata communia logicè esse non possint. Si autem in aliquo genere conuenierit, maxime in predicato entis, generalissimo, quod per differentiam à se, contrahatur, essentia eius metaphysica, logica etiam essentia erit: ac prouide de entis predicato, an *Deo*, & creaturis sit commune: præcipue inquirimus; licet de aliis huius occasione cert. 3. disputatur sumus.

CERTAMEN I.

Opposita hac de re sententia segniter à suis Patronis, vt plurimum, probantur.

1 Holcot. in 1. quæst. 6. Greg. d. 3. quæst. 3. art. 2. vbi Gabr. q. 1. probabilior em opposita (quam, quia communior em Oxonijs Scholæ, sequitur) reputauit. Atq; Scotus d. eadem, & d. 3. quæst. 3. §. Quantum ad secundum. Docent *Deo*, & creaturis dari conceptum communem, neque vnum solum, sed plures: cuius oppositum probauit esse difficile censet Okam ca. d. 8. quæst. 1. Ex eis verò Scotus solus ca. d. 8. quæst. 3. §. Teneo meam sententiam. Nihilominus in predicamento aliquo *Deum* collocari posse negat, id quod cum primo coherere non posse censet Valsq. 1. p. tit. 1. d. 22. cap. 5. num. 9. versus finem: sed ex huius ratione pro opposita sententia potuit connexionem, seu non repugnantiam in Scoto reperire, vt mox videbimus: sententia huius fundamentum à ratione est, quia cum communitas conceptus communis

ad inferiora, atque eius differentia, cum qua inferius logicè constituit, solum per rationem sit, usquit *Dei* unitati, ac simplicitati magis repugnare, quam cum existentia, & attributis, nostra consideratione solummodo distinctis, componere. Certè, si sola *Dei* simplicitas obesset, nihil huic sententia obesset, vt contra rationes aliorum pro sententia aduersa videbimus inferius.

2 Nituntur insuper Augustini autoritate 5. de Trinit. cap. 8. 10. & 11. vbi quædam prædicamenta de *Deo* dici improprie ait, vt Quale, Quantum, Sius, Habitus, & Tempus. Quædam verò proprie, vt Substantia, & Relatio, de Actione verò de *Deo* solo verissime dici censet, eo c. 8. Damasc. 1. de fide cap. 7. Substantiam genus esse supremum ad corpoream, & spirituales: Substantiam verò spirituales ad *Deum*, Angelum, Animam, & Dæmonem esse docet: capite autem, 9. Paternitatis, & Filiationis nomina tanquam primariò de *Deo*, atque inde ad nos translata *Deo* tribuit, iuxta illud ad Ephesios. 3. Ex quo omnis paternitas in celo, & in terra nominatur. Sed certè dici proprie non est idem, atque vniuocè, illudque proprie, ita moderatur Aug. cap. illo 10. Si tamen proprie de illo aliquid dici ore hominis potest. Quo sententiam aduersam à se alibi tenendam clarè indicauit. Eandem etiam disertis verbis tenuit Damasc. quare opposita, non de communitate vniuoca *Dei*, & creaturæ in predicato entis, siue substantia spirituales, sed Analogica debet intelligi. Ad illud de Paternitate, seu relatione commodius cert. 3. respondebimus.

3 Secunda sententia negat *Deo*, & Creaturis aliquod esse prædicatum vniuocè commune: quare, & prædicatum Entis vtriusque commune negat: ac prouide consequenter essentiam logicam *Deo* negabit. Ita docuit Magister. in 1. d. 8. Albert. art. 32. Bonau. art. 1. quæst. 4. Argent. quæst. 1. art. 1. Egid. art. 1. quæst. 3. Balolis. quæst. 1. §. Propter istas. & quæst. 4. Capreol. quæst. 1. art. 1. concl. 5. & 6. Scotus. & Gabr. locis citatis. Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. numer. 12. Henric. à 26. summe. quæst. 2. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. (vbi & quæst. 13. art. 5. opus. de Entis, & essentia. cap. 2. quæst. 3. Caiet. etiam 1. contra Gentes. cap. 32. vbi Ferrari. Valsq. tit. 1. p. d. 22. cap. 3. & communiter Recentiores. Verum, est ad eò commune, & nobis etiam vera sententia sit, adeò multis leuibus fundamentis plerumque innititur, vt sua sponte, impellente nemine, subtrahere videatur: idcirco conclusioni aequius, quam eius rationibus acquiesco. Sex veterum rationes confutat facile citatus Gregorius, & Valsq. loco citato, quas summam hic, seorsimque solutiones indicabimus; ne aliquid hæc in re à lectoribus desideretur: quo alios legere cogantur. Quo sine plura scriptis nostris inferimus, quam vellemus.

4 Primò: quia genus, & differentia, sicut actus, & potentia, siue subiectum, & forma sunt. Repugnat autem enti simplicissimo, & vniuocissimo *Deo*, ratio potentia, & actus: ergo compositio ex genere, & differentia, siue communi, & differentiali predicato. Distinguo maiorem. Sunt potentia, & actus logici, siue per rationem nostram, concedo; phisici, & qui repugnant enti simplicissimo, & vniuocissimo phisicè, nego. Inde euasit ratio secunda, quod genus, & differentia partes sint, quibus constare *Deo* repugnat. Partes enim phisicæ non sunt, sed logicæ, seu metaphysicæ, quibus metaphysicè constat *Deus*, dum cum ex essentia, & attributis metaphysica ratione nostra distinctis, Theologi omnes componunt. Tertio: quidquid genus habet prædicamentale distinctum esse debet à suo esse: quod repugnat *Deo*. De distinctione plusquam rationis, & metaphysica assumptum, omnium, que in predicamento colloantur, exemplis, fallitatis conuincitur. De metaphysica est etiam falsum. Nam essentia rerum à suo esse adhuc actuali, seu existentia formaliter non distinguitur, melior nobis Metaphysica est, vt diximus. Atque eo dato in alia opinione existentiam *Dei*, ab eius essentia metaphysicè distingui, est etiam probabile, & fortè consequentius.

5 Quarta ratio, est, vt aliquid sub genere sit, debet in ea dari aliqua realitas indifferens ad differentias, quibus genus contrahitur; at in *Deo* nulla datur realitas indifferens ad finitum, quoad Creaturam, & infinitum quoad *Deum*, tanquam differentis contrahatur: ergo nec ratio, quæ genus esse possit, in eo inuenitur. De indifferencia

ORTEGA
In A. part
D. VIa

ferentia physica, & reali: est aperte falsum; de metaphysica, & rationis non admittitur ab aduersariis minor, neque ab obiectantibus medium, ad eam probandam allumitur. Quinta: quia: quod in practico, & sub genere aliquo est, eo clauditur, & continetur, quod enti infinito repugnat. Distinguo contineri realiter, nego; per rationem, subdistinguo, limitando differentias, quas in se claudat, nego; abstrahendo à limitatione, vel illimitatione differentiarum, quae extra eius conceptum sunt, & à quibus abstrahit, concedo: vel potius, contineri per rationem abstractiue concedo, inclusiue nego: id autem enti infinito non repugnat. Sexta ratio: quia, si aliquid genus haberet, maxime substantiam, quam abusiue deo dicit, aiebat August. 1. de Trinit. cap. 5. sed August. loquitur de substantia iuxta eius ezymon accepta, atque à munere substandi accidentibus dicta, quod deo cetera repugnat, ac solum imitatione quadam, & ratione suis attributis substare dicitur.

6 Alia plura ex antiquis argumenta ut leuiora, adhuc huius, omisit consulto, & merito Valq. nos. c. citato, aliamque, meo iudicio, predictis non efficaciorum rationem philosophicam ex propriis adiunxit, cap. 4. Nempè: quidquid est sub genere debere esse vel speciem, vel indiuiduum: Deus autem nequit esse species: cum plures, quam ipse, Dij repugnent: nec tanquam indiuiduum: cum omne indiuiduum cum aliis speciei eiusdem debeat conuenire, quod deo repugnat ob repugnantiam specificae communis Deitatis. Verum, ut dixi efficacior ratio non est. Tum quia, qui Deum cum creaturis vniuocè in ratione entis, seu substantiae conuenire contendunt. (In quo solum quaestio de re esse potest) parum curabunt de nomine illius praedicati communis, an genus respectu Dei dicendum sit: quod solum videtur mihi negasse Scotus: quia in Deo non est assignabilis realitas indifferens ad differentias specificas, quibus ad species plures extrahatur: cum Deus species non sit, sicut homo: quia plures, quam vnus, indiuidui Dei repugnant, ut catholice argumentum factum docet. Alij vero dicent genus esse vocandum: quia in creatorum linea species habet plures, licet respectu Dei genus non sit. Nec video quid repugnantiae in eo sit, quod ratio communis vniuocè pluribus vna linea citius proximiusque indiuidua peringat, quam per lineam aliam: in quo casu vltimum praedicatum commune lineae vtriusque respectu indiuidui remotioris longioris lineae genus erit: respectu vero immediati indiuidui lineae brevioris genus esse non poterit: & tamen in eo casu argumentum totum nostri Valq. debebat vigere, si vni aliquam haberet.

CERTAMEN II.

Solida, vnicaque ratio Theologica negantis nostrae sententiae illustratur.

1 **N**egantis sententiae vnicam solum rationem solidam, inquam, cum hac de re in consultis libris cogitarem, ex sola consueta memoria, locutionum quorundam Patrum in eadem, lecto vero nostro Valq. eandem à S. Th. Argentina, Caiet. & praecipue à Richardo fuisse datam, atque ab eodem Valq. magna eruditione fundatam inueni. Inuenitur ergo in praecellis, longèque nostris conceptus, & voces ex cedentibus praedicatis diuinis: quibus proinde, dum de diuinis loquendo, vrimur, non idem quod cum eisdem de creatis loquimur, significatum, sed longè sublimius denotamus. Boetius de Trinit. circa medi. *Substantia in illo non est verè substantia, sed ultra substantias.* Post pauca. *Cum dicimus Deus, substantiam quidam significare videmus: sed eam, quae sit ultra substantias.* Vbi Gilbertus ait. *Non ea veritate rationis, qua reliquae substantiae, substantiam dicit Deum, sed aliqua rationis proportionem.* Idem prorsus docuit Dionysius duplici illo modo cognoscendi Deum in hac vita, ex rebus, & vocibus creatis, cuius meminit, cap. 3. & 5. de Myst. Theolog. & 1. de diuin. nom. per negationem omnium, quae de creatis noscimus, & fatemur, & per affirmationem eorum omnium, sed cum adiuncto excelsu.

2 Capite autem 7. de diuin. nom. expressius eos duos modos sic proponit. *Ad id, quod omnia superat, vim & ordinem pro virili parte omnium detractio: & praesentiam omniumque causa ascendimus: itaque in omnibus Deus noscitur, & sine omnibus: scientiaque Deum noscitur, & ignorantia. Omisso autem modo tertio cognoscendi Deum ex effectibus, quem S. Th. lect. 4. in id caput recognouit, de quo statim, vtrouque reliquo, & alterutro docet Dionysius nihil vocibus, quibus significamus creata, significatum Deo continere proprie: ac proinde in sua proprietate usurpatas Deo negandas esse, vti ipse omnes negat cap. illo. 5. de Myst. Theolog. & 1. de diuin. nom. ex secundo modo, Dei substantiam, & essentiam supersubstantialem, & superessentialem appellat, & post med. vtrouque coniungens, ait. *Deum esse omnia, quae sunt, & nihil esse eorum, quae sunt.* A quo ad doctus Damal. 1. deinde cap. 4. postquam dixit aptius de Deo esse cuncta creata praedicata negare, quae affirmare, ait. *Neque enim eorum quae sunt, quidquam est: quod quidem non ita accipiendum est, quasi non sit, sed quia super omnia, quae sunt ipse sit, atque adeo supra ipsum esse, ac statim ait. Esse supra essentiam. Tandem: sunt (inquit) porro nonnulla, quae tamen est per affirmationem de Deo dicuntur, praecellens tamen negationis vim habent. v. g. cum de Deo verba facientes tenebrarum vocem usurpamus, non caliginem nobis animo proponimus, sed quod lux non sit, verum lumine sublimior.**

3 In eandem sententiam verba Dionysij postrema interpretatur Elias Cret. in oratione 24. Naz. *Deus, ut S. Dionys. ait, est quidem causa eius, quae sunt, ut sint: ipse autem non est: ut qui nihil horum, quae sunt, sed supra omnia sit, quamuis enim Deus ens dicitur iuxta illud, Ego sum qui sum; at ens tamen non est, ut ea quae sunt. (Quoniam enim modo opifex, ut opera esset) neque certo modo ens, sed simpliciter, ac peculiari modo, ac velut eximè, ac praecellenter, quomodo in ipse solus nouit. Atque in orat. 1. apoget, ad illa verba. *Caelum excelsum, ait: qui quidem Deus, ut est apud S. Dionys. & ut mens, & ut sapientia, & ut vltas, & ut ens, & ut amabilis à tota Scriptura celebratur, idemque, & multa nomina habet, & nomine omni caret, infra. Haec omnia dicitur, & tamen super haec omnia est.* Pauloque inferius. *Deus enim, & supra mentem, mens est, & supra vitam vita, & denique supra omnia.**

4 In eam etiam sententiam denique conspirant Patres, qui sibi verbis videtur aduersari: dum alij, ut Dei essentiam, supra omnem essentiam, & substantiam esse significant, aiunt: cetera non esse, ac solum Deum esse, vti ex Platone aiebat Augustinus, 8. de Ciuit. cap. 11. & rursum 7. Confes. cap. 11. his verbis. *Inspeci cetera infra te: & vidi nec omnino esse, nec omnino non esse: esse quidem, quoniam abs te sunt; non esse autem, quia id, quod est, non sunt, id enim verè est, quod incommutabiliter est.* Ex aduerso autem videtur loqui Augustinus idem, lo-co recitato, cert. 1. num. 2. vbi nihil proprie ac proinde, neque ipsum esse proprie de Deo dici posse verè ait, ac Dionys. 5. de myst. Theolog. neque alia, neque Parris, & Filij rationem esse docet. Basiliius addit, 3. contra Eunom. cap. 13. neque Spiritus Sancti: ac proinde solum translaticie hae creaturarum vocabula, eorumque significata Deo aptari, non proprie: quo solum docent eorum vocum, & significatorum, quae in creaturis habent, respectu eorum, quae in Deo (cuius omnia, supra omnia creata immensum eminent) inferioritatem: ac proinde prima suae propositioni in secunda haec Patres concordant.

5 Ex his autem Patrum sententiis, quas accurata (ut solet) eruditione Valq. nos. expendit, solida, & caeque, ut dixi, vnicæ ratio deducitur repugnantiae praedicati communis vniuocè intrinseci, & essentialis Deo, & Creaturis: ac proinde, & essentialis logice Dei: quae, ut diximus quaestio- nis praefatione, ex praedicatis essentialibus, communi & proprio consistere debet. Etenim praedicatum quodvis diuinum intrinsecum è genere, ut sic loquar, & conceptu suo indiuisibili infinite creatis omnibus praecellit: ergo nequit vniuocè cum aliquo creaturarum praedicato conuenire: consequentia est euidentis: antecedens suadet ex Patrum testimoniis datis, in super à ratione metaphysica, quam praefit acutè Elias Cretens. primo loco verbis illis, *Quoniam enim modo opifex opera esset: Etenim, quod omnia*